

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ¹

Κυριάκος Δημ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

I. ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΣΟΥ (ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ)²

1. Η παροχή του ασφαλιστή δεν εξαρτάται από την έκταση της ζημίας, παρά είναι πάντοτε ένα, προσυμφωνημένο με την ασφαλιστική σύμβαση, σταθερό ποσό, το οποίο οφείλεται σε περίπτωση επελεύσεως του κινδύνου, ανεξάρτητα από το εάν ο κίνδυνος προκάλεσε στον ασφαλισμένο ζημία και ανεξάρτητα από την ύπαρξη της ζημίας αυτής.

2. Είδη ασφαλίσεως ποσού :

α. Κάθε ασφάλιση ζωής και

β. Η ασφάλιση ατυχημάτων και ασθενειών.

Στην τελευταία ασφάλιση, οι ασφαλιστικές παροχές υπολογίζονται :

(i) σε παροχές ορισμένου χρηματικού ποσού ημερησίως, εβδομαδιαίως, μηνιαίως κ.ο.κ.,

(ii) σε καταβολή ενός χρηματικού ποσού για την περίπτωση θανατηφόρου ατυχήματος ή ασθενείας

(iii) σε κατ'αποκοπή ή σε περιοδικές δόσεις καταβολή ποσού σε περίπτωση διαρκούς αναπηρίας³.

II. ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΤΑ ΖΗΜΙΩΝ (ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΜΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ)

1. Είδη ασφαλίσεως κατά ζημιών :

α. Η **ασφάλιση πραγμάτων και γενικότερα ενεργητικού**, η οποία υφίσταται όταν ασφαλίζονται κίνδυνοι που απειλούν το συμφέρον (ασφαλιστικό συμφέρον) που έχει ο λήπτης της ασφάλισης για την διατήρηση πραγμάτων ή δικαιωμάτων⁴. Δεν ασφαλίζονται τα ίδια τα πράγματα ή τα επ' αυτών δικαιώματα, παρά αποκλειστικώς το συμφέρον του ασφαλιζομένου για τη διατήρηση του πράγματος ή του δικαιώματος.

¹ Βλ. **Ιωάν. Ρόκα**, Ιδιωτική ασφάλιση, (Δίκαιο της ασφαλιστικής σύμβασης και της ασφαλιστικής επιχείρησης), 11^η έκδ. § § 174 επ. σελ. 109 επ.

² Η ασφάλιση ποσού ρυθμίζεται απο το 1^ο Τμήμα του ν. 2496/1997 «Ασφαλιστική σύμβαση» (στο εξής : ΑσφΝ), [που περιέχει τις γενικές διατάξεις του (άρθρα 1 έως και 10)], καθώς και από τις ειδικές διατάξεις του 3^{ου} Τμήματος, για την ασφάλιση προσώπων.

³ Βλ. το 3^ο Τμήμα άρθρο 27 § 1 του ΑσφΝ, που αναφέρεται στην ασφάλιση προσώπων.

⁴ Λόγου χάριν, η ασφάλιση κατά κινδύνου πυρός, κατοικίας, η ασφάλιση πλοίων καθ' όλων των θαλασσίων κινδύνων, η ασφάλιση μισθωτικού κινδύνου κ.ο.κ..

β. Η ασφάλιση παθητικού⁵, η οποία υφίσταται όταν καλύπτονται κίνδυνοι να δημιουργηθεί ή αυξηθεί το παθητικό της περιουσίας του ασφαλισμένου. Κύρια μορφή της ασφάλισης παθητικού είναι η ασφάλιση της αστικής ευθύνης⁶.

και

γ. (μερικές φορές) Η ασφάλιση προσώπων⁷.

2. Στην ασφάλιση κατά ζημιών, η ασφαλιστική κάλυψη είναι συγκεκριμένη. Δηλαδή η έκταση της παροχής του ασφαλιστή εξαρτάται από την έκταση της ζημίας που προκλήθηκε, επειδή επήλθε ο ασφαλιστικός κίνδυνος⁸.

3. Το ασφαλιστικό ποσό που ενδέχεται να έχει συμφωνηθεί με την ασφαλιστική σύμβαση δεν είναι το προκαθορισμένο ύψος της παροχής του ασφαλιστή (δηλ. το ασφάλισμα), σε περίπτωση επελεύσεως της ζημίας, (όπως συμβαίνει στην ασφάλιση ποσού), παρά μόνον το (συμφωνημένο) ανώτατο όριο της ευθύνης του⁹.

4. Ο αποζημιωτικός χαρακτήρας της ασφάλισης κατά ζημιών ισχύει σε όλη την έκτασή του και στην ασφάλιση παθητικού, όπως είναι κυρίως η ασφάλιση αστικής ευθύνης¹⁰.

III. ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΤΑ ΥΛΙΚΩΝ ΖΗΜΙΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

1. Η διάκριση γίνεται εξ επόψεως της περιουσίας που συμφωνήθηκε να καλύπτεται.

2. Επομένως, όταν πρόκειται για ασφάλιση πραγμάτων¹¹, τότε το αντικείμενο της κάλυψης είναι η υλική ζημία που προκλήθηκε από τη βλάβη του πράγματος **και η οποία συνίσταται στην αξία αποκατάστασής της**.

3. Έμμεσες ζημίες σε άλλα μη ασφαλισμένα πράγματα (που κατά το αδικοπρακτικό δίκαιο του ΑΚ αποκαθίστανται από τον αστικώς υπεύθυνο, όταν συνδέονται με αιτιώδη συνάφεια με την παράνομη και υπαίτια πράξη αυτού) δεν εμπίπτουν στην κάλυψη αυτή, (αλλά ενδεχομένως σε άλλη κάλυψη). Πάντως, ο ασφαλιστής δικαιούται να συμφωνήσει να

⁵ Εδώ κατατάσσεται η (υποχρεωτική) ασφάλιση για την κάλυψη ζημίας τρίτων, από την κυκλοφορία αυτοκινήτου (Κρητικός, έκδ. 2008, § 25 περιθ. αριθ. 12 σελ. 548. Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, Ασφάλιση αστικής ευθύνης από αυτοκινητικά ατυχήματα, έκδ. 1998, I § 2 (2.2.) σελ. 7]. Δεν πρόκειται για ασφάλιση ποσού, παρά για ασφάλιση κατά ζημιών (Κρητικός, έκδ. 2008, § 25 περιθ. αριθ. 12 σελ. 548). Δεν υφίσταται ασφαλιστικό συμφέρον ούτε μπορεί να γίνει λόγος για ασφαλιστική αξία. Ασφαλιζόμενο παθητικό στοιχείο της περιουσίας είναι η χρηματική οφειλή του ασφαλισμένου προς τρίτον (ή τρίτους) από την αστική ευθύνη του προς τους τελευταίους, για την αποκατάσταση της ζημίας του, η οποία προκλήθηκε από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου (Κρητικός, έκδ. 2008, § 25 περιθ. αριθ. 12 σελ. 548). Η ασφάλιση της αστικής ευθύνης από αυτοκινητικά ατυχήματα, δεν ασφαλίσει το πρόσωπο του ασφαλισμένου, παρά αποκλειστικά την ευθύνη του για την πρόκληση ζημίας σε τρίτο, κατά την κυκλοφορία του αυτοκινήτου (Κρητικός, έκδ. 2008, § 25 περιθ. αριθ. 13 σελ. 548. Ρόκας, ανωτ., § 186 υποσημ. αριθ. 4 σελ. 116.).

⁶ Άρθρο 25 του ΑσφΝ.

⁷ Η ασφάλιση ποσού (που συνήθως είναι ασφάλιση προσώπων) είναι ασφάλιση πραγμάτων, λόγου χάριν όταν ασφαλίζονται ζώα με ασφάλιση ποσού ή όταν ασφαλίζεται η υποκειμενική (από διαθέσεως αξία) ενός πράγματος.

⁸ Άρθρο 16 ΑσφΝ : Στην ασφάλιση ζημιών (βλαβών) πράγματος, αποκαθίσταται μόνον η αξία του πράγματος και ως βάση υπολογισμού του ασφαλισματος, λαμβάνεται υπόψιν η τρέχουσα αξία αυτού.

Παράδειγμα : Εάν μία επιχείρηση ασφαλίσει το εργοστάσιό της (οικοδομές, μηχανήματα κλπ) κατά του κινδύνου σεισμού και επέλθει ο σεισμός, τότε ο ασφαλιστής βαρύνεται με την αξία κατά την οποία μειώθηκε το ασφαλισθέν πράγμα εξ αιτίας του σεισμού, **δηλαδή με τη δαπάνη που απαιτείται για να επανέλθει το εργοστάσιο στην κατάσταση που ήταν πριν από το σεισμό, σύμφωνα με τη συνηθισμένη αξία αποκατάστασης των συγκεκριμένων ζημιών του εργοστασίου.**

⁹ Στην ασφάλιση κατά ζημιών, ισχύουν οι κανόνες της υπερασφάλισης, της διπλής ασφάλισης, της πολλαπλής ασφάλισης και της υποκατάστασης του ασφαλιστή. Κατά τους κανόνες αυτούς, αποτρέπεται ο λήπτης της ασφάλισης να εισπράξει ασφάλισμα μείζον της πραγματικής ζημίας του που συμφωνήθηκε να καλύπτεται.

¹⁰ Και στην ασφάλιση αστικής ευθύνης, ο ασφαλισμένος δεν επιτρέπεται (α) να εισπράξει ασφάλισμα μεγαλύτερο από την βεβαιωμένη αξίωση του ζημιωθέντος (δεν επιτρέπεται δηλαδή η υπεραποζημίωσή του), (β) να εισπράξει ασφάλισμα από ασφαλιστές αστικής ευθύνης δύο φορές και (γ) να εισπράξει περισσότερα των όσων θα υποχρεωθεί να καταβάλει στον ζημιωθέντα.

¹¹ Λόγου χάριν, ασφάλιση κατά πυρκαϊάς (άρθρο 19 επ. του ΑσφΝ).

αποζημιώσει την αξία αποκατάστασης και άλλων μη ασφαλισμένων πραγμάτων του ασφαλισμένου.

4. Εξάλλου, η ασφάλιση υλικών ζημιών **δεν** καλύπτει **μη υλικές ζημιές** που επήλθαν, εξαιτίας της βλάβης ή της απωλείας του πράγματος, έστω κι αν συνδέονται αιτιωδώς με τη ζημία¹². Οι έμμεσες αυτές ζημιές μπορούν να καλύπτονται από άλλα είδη ασφάλισης, τα οποία εντάσσονται στην κατηγορία των «άλλων οικονομικών ζημιών»¹³.

5. Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και κάθε άλλη ασφάλιση που καλύπτει αμιγώς περιουσιακές ζημιές, με την έννοια της ζημίας, η οποία δεν είναι απότοκος (δηλαδή είναι έμμεση) της επέλευσης ενός κινδύνου, από τον οποίο βλάφθηκε ή απολέσθηκε πράγμα.

6. Τα **άυλα αγαθά** (λ.χ. η πνευματική ιδιοκτησία, τα δεδομένα ηλεκτρονικώς αποθηκευμένα κ.λ.π.), μολονότι συνιστούν κατά το νόμο «περιουσία», εν τούτοις **δεν εντάσσονται** σε μία ασφάλιση υλικών ζημιών πραγμάτων, (εκτός βέβαια εάν έχει ρητώς συμφωνηθεί), παρά εντάσσονται στις ασφαλίσεις «άλλων οικονομικών ζημιών».

7. Κατά τον ΑσφΝ¹⁴, κάθε ασφάλιση ζημιών (είτε είναι ασφάλιση υλικών ζημιών πραγμάτων είτε είναι ασφάλιση άλλων οικονομικών ζημιών, συμπεριλαμβανομένης και της αστικής ευθύνης) αποτελεί ασφάλιση περιουσίας, ενώ όλα τα υπόλοιπα είδη ασφαλίσεως είναι ασφαλίσεις προσώπων¹⁵.

¹² Λόγου χάριν, βλάβη ονόματος, απώλεια πελατείας, κατάπτωση ποινικών ρητρών κλπ.

¹³ Λόγου χάριν, η ασφάλιση κατά των κινδύνων διακοπής της επιχείρησης (άρθρο 24 του ΑσφΝ).

¹⁴ Τμήμα Δεύτερο του ΑσφΝ.

¹⁵ Τμήμα Τρίτο του ΑσφΝ.